СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 175. Джерзи Ситі, Н. Дж., пятниця, 29 липня 1932. — VOL. XL. No. 175. Jersey City, N. J., Friday, July 29, 1932. THREE CENTS.

ПЕРША ДОПОМОГА РЕКОНСТРУКЦІЙНОЇ ФІНАНСОВОЇ КОРПОРАЦІЇ

ПОЗИЧАЄ ГРОЩІ СТЕЙТОВИ ІЛІНОЙС.

ВАШИНҐТОН. — Реконструкційна Фінансова Корпорація уділила нині зі своїх фондів першу позичку на допомогу стейтам. Позичку цю дістав стейт Ілінойс, котрий був би інакше вичерпав свої фонди вже цього місяця. Позичка виносить три міліони долярів. Стейт має платити 3 проценти відсотків.

ВЕТЕРАНИ УСТУПАЮТЬ ПЕРЕД УРЯДОМ.

ВАШИНҐТОН. — Командант ветеранів, що прибули до Вашингтону добиватися бонуса, заявив, що ветерани остаточно постановили уступити перед урядовим натиском та покинути старі урядові будинки, призначені на завалення, які ветерани були заняли.

Хоч командант видав відповідний приказ, урядники побоюються, що деякі ветерани готові не послухати його, бо вже появилися домагання деяких ветеранів, щоби їх командант зрезиґнував.

ПУСТЯТЬ В ОБІГ НОВІ „КВОДРИ".

ВАШИНҐТОН. — Департамент скарбу пускає в слідуючий понеділок в обіг нову монету. Є це новий „кводер", себто 25-центова срібна монета. Пустять їх в обіг на суму півтора міліона долярів. Бито їх на памятку річниці вродини Джорджа Вашингтона. Монета має портрет Вашингтона.

СЕНАТОР БОРА КОНФЕРУЄ ЗІ СТИМСОНОМ ПРО ВОЄННІ ДОВГИ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Бора відбув із секретарем стейту Стимсоном конференцію про пропозицію сенатора Бори про воєнні довги. Ґазетам не подано подробиць ні висліду розмови. З веселого настрою сенатора вносять, що він добився від уряду певного признання для свого пляну.

ПОСТУП БИЗНЕСУ В ОДНИХ ПРОМИСЛАХ ПОМАГАЄ ІНШИМ.

ЛОРЕНС (Масс.). — Збільшення руху в ткацькому промислі має корисний вплив на розвій робіт в інших промислах. У Янґставні, Огайо, та в Шикаго стали працювати деякі залізні фабрики, а в Мілвокі одна фабрика черевиків.

ЗДЕРЖАНО РОБОТУ В ШАПАХ НА ПРИКАЗ ЮНІЇ.

НЮ ЙОРК. — На приказ кравецької юнії здержано роботу в півтори тисячі місцевих кравецьких шапах, щоби дати їм можність перевести в себе нові правила, постановлені недавною згодою між власниками й юнією. Угоду потвердили робітники подавляючою більшістю голосів.

ЮНІЯ ПРОТИ КОМУНІСТИЧНИХ ВЕРТІЛЬНИКІВ ТА БАНДИТІВ.

НЮ ЙОРК. — Американська Федерація Праці видала осторогу перед „діяльністю" комуністичних агентів у футрянім промислі. Юнія футряних робітників зібрала цілу низку фактів про ріжні напасти комуністичних наймитів на робітників. Ці аґенти застрашують робітників погрозами й побоями. „Банди розбишак, які вживають ножів та „блекджеків", це щоденна проява діяльности комуністів у цьому промислі" — каже юнія.

ГРІМ УДАРИВ У РАКЕФЕЛЕРОВУ ЦЕРКВУ.

НЮ ЙОРК. — Підчас громовиці, що навістила околицю в середу під вечір, ударив грім у Ріверсайд Чорч, на розі Ріверсайд і 122-гої вулиці, звану звичайно церквою Ракефелера. Грім відлупив від вежі величезний бльок каменя, який, падаючи, відорвав прикрашену дощеву ринву, „ґарґойл". Камінь упав на вулицю й розбився на тисячі кусків.

СКОРО ВІДХОТІЛОСЯ ЇЙ МУЧЕНИЦТВА ЗА ІДЕЮ.

МІЛВОКІ (Вісконсін). — Пані Клем Сілі, котра воліла піти до тюрми на 30 днів, ніж заплатити кару 25 долярів за скору їзду автом, щоби в цей спосіб запротестувати проти присуду, який вона вважала несправедливим, за один день тюрми змінила свою постанову. Як заряд тюрми казав їй помити підлогу, богачка зараз вислала до мужа письмо, щоби зложив за неї кару.

ПРИЧАЛ КОРАБЛЯ В ТЕМНОТІ.

БРУКЛИН. — Коли на причалі корабельного підприємства Північно-німецького Ллойду зібралося коло півночі яких 10,000 осіб щоби відправити людей, які їхали до Европи на „Бремині", щось зіпсулося в електричних проводах і цілий причал був у темноті 40 мінут. На щастя, товпа не налякалася, пригоди, але взяла її з гумором.

СТУДЕНТ ПРИЗНАВСЯ ДО ВБИЙСТВА.

САН ХОСЕ (Каліфорнія). — 20-літній студент Джордж Доглас Темпелтон признався перед поліцією, що він убив свою тітку та пробував убити свого вуйка, щоби пімститися на них за зруйнування батька підчас ведення спільного бизнесу.

ПРОТИ ВІЙСЬКОВОГО СОЮЗУ З ПОЛЬЩЕЮ.

Від якогось часу деякі французькі часописи ведуть протипольську кампанію. І так у насописі „Евр" знаходимо статтю умірковоного посла лівиці Пруста п. н. „Закордонна політика Франції". Пруст виступає проти військового союзу Франції з Польщею. Стаття голосить тезу, що справа французько-польського військового союзу є звязана з цілою політичною закордонною орієнтацією, яка тепер повинна йти по лінії політики Бріяна. Подібну неприхильну Польщі статтю помістив французький публіцист Жід на сторінках „Вольонте".

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА.

Жертвою траґічного випадку впав у Познані студент фармацевтики, Українець Володимир Федин. Переходячи вулицею, дістався під колеса авта, яке переїхало йому ногу. Із зломаною ногою відвезено його до шпиталя, де в два дні пізніше він помер наслідком затроєння крови, яке вивязалося із зломання ноги. Тіло покійного перевезено до Львова, де перебуває його родина.

БОРОТЬБА З БЕЗПЛАТНИМИ ПАСАЖИРАМИ В ПАРОВОЗІ.

Підчас руху поспішного поїзду Варшава—Здолбунів машиніст зауважив у вуглярці чотирох пасажирів „зайців". Довго не надумуючись, машиніст пустив на них струмінь води. У відповідь на це „зайці" почали кидати в машиніста вуглем і цим вони змусили його затримати поїзд, після чого втікли. Поїзд спинився біля Рівного.

З СЕРІЇ КРОВАВИХ РОЗПРАВ ЗА ЗЕМЛЮ.

Біля села Лопавші, боремельської вол., на полі Палажки Середюкової повстала бійка на тлі спору за землю між Середюковою і її шваґром Григором Хмілевським-Батюком. У висліді бійки Середюкову зі зломаною рукою і розпореним животом в непритомному стані відвезено до соймикового шпиталя на Панталії. Хмілевського-Батюка арештовано.

ШПИГУНСЬКА АФЕРА У ФРАНЦІЇ.

Париська поліція викрила шпиґунську аферу. Арештували сім осіб, котрі створили щось у роді ячейки, яка мала збирати інформації про ручний машиновий кріс системи Шательрольт. Модель цього крісу мала достарчити чужим державам. Є можливі дальші арештування.

ЛЬВІВСЬКИЙ ПОЧТОВЕЦЬ ВИКРАВ ЧЕК.

Промисловець Ґріфель із провінції одержав зі Львова лист, у якому мали бути 2 чеки, на 10 тис. фр. франків і на 4 тис. фр. У листі був чек лише на 4 тис. Виявилося, що чек на 10 тис. викрав почтовець на львівській почті. Він признався до крадежі.

ҐОРҐУЛОВ НЕ БОЇТЬСЯ КАРИ.

Вбийник президента Думера, Москаль Горгулов, заявляє на суді, що він російський патріот-ідеаліст і не є більшевицьким аґентом. Просить не жаліти його, а засудити на смерть, якої він не боїться.

ФАЛЬШІВНИКИ РУМУНСЬКИХ СТЕМПЛІВ У ВІДНІ.

Кілька румунських горожан хотіли виробляти у Відні румунські стемплі. Ґравер, у котрого замовили вони кліші, повідомив про це поліцію, що приарештувала трох студентів, а іменно: Йосифа Фрідмана, Оттона Ліндера і Соломона Лібмана з Чернівців та студентку Діяну Адлерсберґ з Банилова.

ПІД ВАГОНОМ З ВАРШАВИ ДО ЧЕРНІВЦІВ.

Два молоді Поляки з Варшави, 16-літній Бежанський і 18-літній Ізидор Котлярський, забагли дістатися до Голівуду, бо почували в собі велику здібність на кіноартистів. Не маючи грошей на подорож, постановили дістатись до Америки в незаконний спосіб. Вони скрилися під вагон міжнародного поїзду й заїхали до Чірнівців, де їх відкрила поліція. З Чернівців думали вони дістатися до Констанци, а звідти на корабель. У Чернівцях їх заарештували й по відбуттю кари за недозволене переступлення границі відставлять їх назад до Польщі.

КРАДІЖ ЧЕКІВ НА ПОЧТІ.

Львівська поліція перевела трус у хаті урядника львівської почти, Еміля Яворського, арештованого на днях за крадіж чека на 4,000 зол. Підчас ревізії знайдено багато розпечатаних грошевих листів і фальшиві військові документи. Арештований Еміль Яворський до крадіжи чека не признався, впевняючи, що дістав його від товариша, теж почтового урядника, Маріяна Фуглевича. Фуглевича арештовано.

ОГИДНИЙ МОРД.

На залізничім торі недалеко двірця знайдено змасакроване тіло 36-літньої Марії Соломінської, замужної Страхоцької, з Дуброви коло Стрия. Поліційне слідство виказало, що денатку замордовано ударами сокири в голову, а відтак для упозорування самогубства кинено трупа на рейки. Поїзд, що переїздив нічю зі Львова до Стрия, відтяв їй руку і змасакрував лице. Дальше виявилося, що вбийство поповнив її муж Страхоцький, швець з Дуброви, котрий, приведений на місце чину, признався до вини. Він стане перед наглим судом.

КІНЬ ПОСИВІВ ЗІ СТРАХУ.

Загально панує переконання, що людина може посивіти від наглого перестраху або сильних заворушень. Наука медицини ще донедавна пробувала заперечувати це, але безуспішно, бо відомо, що нпр. деякі вязні, засуджені на смерть, сивіють протягом одної ночі. Недавно був в Анґлії випадок, який вказує на те, що дійсно можна посивіти з перестраху. На одному з пасовиск у графстві Девеншир паслося стадо коней. Нагло причалив на тому пасовиску літак. Карий кінь, що був ближче літака, так налякався невиданої потвори, що на другий день завважено в нього пасма сивого волосся в гриві та хвості. Коли вістку подали про це часописи, зїхалися на місце лікарі ветеринарії та медицини і взялися прослідкувати це цікаве явнище.

„СТШЕЛЕЦ" ПОСТРІЛИВ „СТШЕЛЬЦА".

В селі Комарниках, турчанського повіту, існує „стшелец", до якого належать теж і... греко-католики. Кілька днів тому, підчас вправ, один з „стшельців" пострілив у ногу Михайла Комарницького, гр.-кат. — теж члена „стшельца". Його відвезли до турчанської лічниці, де він по кількох днях помер.

Турчанська влада нарочно влаштувала похорон у неділю, щоби народ несвідомо (з цікавости) стягнути на нього. Не вважаючи на запрошення, польські священики участи в похороні не взяли. З українських священиків, крім сотрудника, взяв участь у похороні о. канонік Іван Федевич, голова філії „Просвіти" в Турці над Стриєм.

Видно, що греко-католикам у „стшельцу" не щастить, тому краще, щоб оминали цього „пеха".

РОЗКОПУЮТЬ МОГИЛИ.

В селі Петликівцях ст. висипали хлопці перед Зеленими Святами могилу, розстріляному в часі війни українькому стрільцеві й закопали у могилу хрест. Поліція могилу знівелювала, а хлопців у числі шіснадцять поарештувала.

НАПАД НА КООПЕРАТИВУ.

Як повідомляє „Хвиля", на український „Союз" у Сокалі напала гурма людей і повибивала всі шиби. Поліція арештувала кілька осіб. Напад був вислідом якихсь партійних порахунків.

БАНДИТИ В ПОЛЬЩІ.

У Пйотркові судять банду грабіжників, які провадили „орґанізовану" діяльність по містах лодзького воєвідства. „Штаб" банди давав присуди на непослушних членів т. зв. „дінтойри". Від такого присуду можна було викупитися. Власники автобусів, що курсують у лодзькому воєвідстві, мусіли окуповуватись перед бандою, бо інакше не діставали „перепустки". Автобуси без „перепустки" бандити демолювали та до крови побивали їхню обслугу.

КАРА ЗА ШПИҐУНСТВО.

Окружний суд у Вильні судив в наглому поступованні трох селян за шпиґунство. Одного з них, 37-літнього Малка, засудив на кару смерти, двох інших, 20-літнього Каланту і 24-літнього Чепулю, засудив на досмертну вязницю.

ЧИ РОЗПОВСЮДНЮЄТЬСЯ ФРАНЦУСЬКА МОВА?

Французький фільольоґ і письменник Дескав пише у париському „Пті журналь", що зацікавлення французькою мовою слабне. На цілому світі говорить тепер французькою мовою 120 міліонів людей. З цього припадає на Европу 50 міліонів, на Африку 40, на Америку 6, на Азію 23, на Австралію 140 тисяч. Автор кінчить висновком, що у самій Европі зменшилося вживання французької мови на користь анґлійської. То можна завважати м. і. в Голяндії, СРСР, в Польщі, Греції та Туреччині. Найбільше людей закинуло вживати французьку мову в Італії. Зате розповсюднюється вживання французької мови в надбалтійських державах у звязку з заснуванням французького ліцею в Ризі.

ҐОРҐУЛОВА ЗАСУДЖЕНО НА СМЕРТЬ

ПАРИЖ (Франція). — Присяжні судді були всього 35 хвилин на нараді й відповіли позитивно на судове питання, чи Ґурґулов винуватий в убивстві президента французької републики, Думера, й чи вбивство було заздалегіть обдумане. Після того суд засудив Ґорґулова на смерть. Коли новий президент републики не дарує Ґорґулову життя, то йому публично відітнуть голову на ґільотині.

Підчас процесу Ґорґулов тримав себе дуже нервово. Часто плакав і все твердив, що вбив президента републики зі своїх патріотичних російських переконань. Разом з тим усе кричав: „Вбийте мене! Мені нема чого жити!" Всі лікарі на суді признали Ґорґулова нормальним. Жінка малювала його, як спокійного, гарного й доброго чоловіка. Ґорґулов старався вдавати з себе коли не божевільного, то крайнього гістерика, але це йому не пособило.

МАНЮ НЕ ХОЧЕ БУТИ ПРЕМІЄРОМ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Король Карло мав тригодинні наради з лідером селянської партії, Маню. Король хотів доручити йому формування нового уряду, бо селянська партія на останніх виборах здобула велику більшість. Маню відмовився стати на чолі свого партійного уряду, бо вважає, що старий уряд дав можливість його партії здобути на виборах більшість тому, щоб змусити селянську партію витягати з жару каштани для тих, що довели Румунію до фінансово-економічної катастрофи та політичного хаосу.

Свого часу, коли Маню був премієром міністром, він дав змогу Карлови вернутися до Румунії й захопити престіл, на якому тоді був його син недоліток. Після того між Маню та Карлом виникли непорозуміння й Маню подався до димісії та відійщов від політичної активної праці. Він увесь час жиє в свому маєтку в Трансильванії.

ЕСПАНСЬКА РЕАКЦІЯ ПРОТИ КАТАЛЬОНІЇ.

МАДРИД (Еспанія). — Еспанські праві ґрупи, а переважно старі реакціонери, скликають масові віча з протестами проти того, що парлямент згодився дати куцу автономію катальонській провінції. Вони кажуть, що автономія для Катальонії значить кінець еспанської імперії та несе матеріяльну й економічну руїну цілій Еспанії.

Справу катальонської автономії реакція використовує взагалі для аґітації проти парляменту, який, мовляв, не представляє всіх шарів населення, бо в ньому нема представників аристократії та взагалі пануючих верств. Військо й поліція охороняють парлямент, щоб не дійшло до якихнебудь ексцесів.

АМЕРИКА НАТИСКАЄ НА ОБЕЗЗБРОЄННЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Американський посол Едж відвідав премієра міністрів Еріота. Посол висловлював свою опінію, що коли Франція хоче привернути до себе симпатії американського народу, то вона мусить серіозно повести справу обмеження та зменшення зброєння в Европі. Американська опінія дуже гостро настроєна проти того, що Европа тепер уявляє собою узброєний воєнний табор.

В таких обставинах дуже важко сподіватися, щоб уряд Америки міг виявити певну прихильність у ріжних справах, які мають зблизити між собою Америку та Европу, а зокрема Францію. Про міжнародні борги й репарації Едж нічого не говорив та взагалі висловлював лише свою власну опінію, яка склалася в нього на основі власних спостережень підчас перебування в Америці.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПОРОЗУМІННЯ З АНҐЛІЄЮ.

ДУБЛІН (Ірляндія). — Опозиція в парляменті домагається, щоб уряд Де Валери призначив спеціяльну комісію для переговорів з Анґлією, в справі припинення економічної війни між Анґлією та Ірляндією. Війна ця приносить незчислимі шкоди ірляндському народови.

Де Валера рішив розпочати по Ірляндії поїздку з промовами, в яких буде вияснювати, чому його уряд зважився на боротьбу з Анґлією.

ЗАГИНУЛИ 69 МОРЯКІВ.

КІЛЬ (Німеччина). — Остаточно вияснено, що на навчебному судні „Ніобе" загинули 69 моряків. Розслідживання причин загибелі „Ніобе" привело до висновку, що буря налетіла так швидко й несподівано, що не було можливости попередити загибіль судна. Це підтвердили капітани кораблів, які були недалеко місця катастрофи, а також залога літака ДО-Х, який був недалеко „Ніобе".

ФРАНЦІЯ ЗАНЕПОКОЄНА.

ПАРИЖ (Франція). — Заява німецького міністра війни фон Шляйхера, а також аґітація американського сенатора Бори за обмеження зброєння викликали велике занепокоєння у Франції. Особливо отверта заява Шляйхера, що Німеччина почне збро їтися, не зважаючи на верзайську заборону, занепокоїла всю Францію.

Все населення Німеччини з великим задоволенням стрінуло заяву свого воєнного міністра. Цікаво, що фон Шляйхер нічого не говорив про воєнну фльоту.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОТИ „РАКЕТИРСТВА" В РОБІТНИЦТВІ

Вілієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, видав недавно заяву, яка певно здивувала неодного. Говорив він, що виконавчий комітет цеї орґанізації думає вичистити робітничі юнії з „ракетирства".

Заява мусіла здивувати неодного, бож „ракетирство" це певного роду вимушення, себто беззаконне добування гроша, для особистої наживи „ракетира", а робітнича юнія це орґанізація робітників, що має на ціли добути для робітників кращі умовини праці дорогою законних угод з підприємцями. Здавалось би, що „ракетирство" й робітнича юнія це дві протилежности, які ніяк зійтися не можуть. Здавалось би, що закид „ракетирства" в робітничих юніях це один з тих темних нашептів, якими звичайно послугуються слабі вороги якоїсь справи, які не мають розумного арґументу. Могло би здаватися, що в цьому випадку закиди „ракетирства" проти провідників робітничих юній походять певно з зависти. Большевицькі аґенти, вичерпавши арґументи проти ворожих большевикам юнійних провідників, хапаються цеї зброї промовляти до зависти, коли вони ширять чутки, що цей або той зробив величезні маєтки на своїм уряді, що він не міг заробити соток тисяч долярів зі своеї пенсії, які виносять кільканацять або кількадесять тисяч долярів на рік.

Що таких большевицьких підшептів проти юнійних провідників є немало, нема сумніву. Одначе коли самий президент Американської Федерації Праці говорить про „ракетирство" в робітничих юніях, то певно воно мусить існувати. Хоч „ракетирство" на перший погляд ока виглядає на протилежне до робітничої юнії, то чейже злука деколи між ними буває. Трапляються провідники по юніях, які вживають свого впливу в юнії на те, щоби використовувати силу й вплив юнії не для користи робітників, але для користи своеї, себто для наживи. Трапляються юнії, які можуть диктувати свої умови підприємцям, і в тих юніях трапляються провідники, які опанували ці юнії неподільно. Не дивно, що їх часто називають царями. Деякі з них зробили великі маєтки. Один з них був недавно покараний урядом за скривання доходів карою 96,000 долярів. Один з них дістав від підприємців „різдвяний дарунок" у сумі 10,000 долярів...

Коли Виконавчий Комітет Американської Федерації Праці вичистить американський юнійний рух від того роду „царів", то він заслужить собі на вдячність від усіх правдивих прихильників робітничого руху.

ЧИ ТРЕБА НАМ ПОЛІТИКИ?

(Стаття надіслана зі старого краю).

I.

Недавно тому повстала в частині нашої галицької української преси полеміка на тему, **чи нам треба політики.** Є це справді дуже цікава проява, що серед нації, котра є в такім положенню як ми, може ще повставати дискусія на цю тему. Є однак неменше фактом, що така дискусія повстала і тому варта занятися нею.

Розпочав її п. В. Целевич у львівській „Свободі" статею **„Необхідність політики".** Читаємо у ній таке:

„Серед широких шарів українського народу, а найбільше серед української інтеліґенції **поширюється мов пошесть зневіра політичної боротьби, а в слід за тим відраза до політики.**

„На кождому кроці можна почути думки, що політика це переливання з пустого в порожне й що краще махнути рукою на політику, себто стояти від неї осторонь, а працювати на освітному, кооперативному чи рідношкільному полі.

„Як зразок безвиглядности політичної праці подається часто **працю українських послів,** які не можуть осягнути нічого корисного своїми промовами в соймі, не можуть виробити для українського народу політичних прав, ба навіть самі себе не можуть охоронити перед арештуванням, як це виявилось наглядно в часі останніх соймових виборів в 1930 році. Серед українського населення здобуває собі право горожанства погляд, що політичною працею повинні займатися посли й тільки посли. Такі погляди на політику, таке недоцінювання значіння політичної орґанізації, такке відцурання загалу від участи в політичній боротьбі може стати грізним для майбутности українського народу, а вже тепер приносить українському народови великі шкоди. Поправді кажучи, **ніхто інший, лише наші вороги намагаються всіми засобами відвернути українські народні маси й українську інтеліґенцію від політичної боротьби** й це їм, як доси — почасти вдається.

„В звязку з відразою до політичної праці **дуже поширюється в нас язва безпартійности.** Найменше 2/3 української інтеліґенції, це безпартійні. Громадяни не хочуть належати до українських політичних партій і кажуть, що краще не належати до партії, а бути добрим Українцем. Це явище є не менше шкідливе від попереднього".

Далі стверджує п. Целевич, що **в природі істнує вічна боротьба за істнування й що хто не признає закону тої боротьби — той кладеться живцем у домовину й стає погноєм для інших завойовницьких народів. І** тому лише найбільший наш ворог може нам підшепнути, щоби ми держалися осторонь від політики.

„Одною з головних причин безуспішности політичної боротьби українського народу в межах польської держави, — каже далі п. Целевич, — є відраза до політики й безпартійність великої скількости української інтеліґенції й частини народних мас. **Політичну боротьбу можна вести тільки в рамцях партії й тому безпартійність є таксамо шкідливою, як відраза до політики.** Не можемо погодитися з поглядом, що наша політична боротьба є зовсім безуспішною. Колиб український народ не був пішов одною лавою при послідних виборах до сойму й сенату, **коли би не було боротьби українських послів у соймі й на міжнародній арені, то напевно ми вже булиб доси втратили ті рештки прав, які ще маємо".**

„Значиться — **політика, політична праця, політична боротьба не є непотрібною річю,** не є — як то кажуть — пятим колесом у возі, лише **вона є конечністю, потрібною до всебічного розвитку українського народу** таксамо, як „Просвіта", „Рідна Школа" чи кооперація.

„Одним словом — загинемо марно, коли не викрешемо з себе стільки сили, щоби побороти серед українського народу відразу до політики й язву безпартійности. **Тому, геть з безпартійністю! Геть із зневірою в політичну працю й боротьбу!"**

Кождий безсторонній признасть, що в словах п. Целевича є богато слушности, хоч до порушених ним справ можна підходити з ріжних боків та з ріжних становищ виходячи.

Найперше мусимо собі однак зясувати, що властиво належить розуміти під політикою.

Після загально принятих поглядів є це активна участь в громадській роботі. Є отже ріжні роди політики, а то почавши від звичайних викладів про шовківництво та продавання перцю в спілкових крамницях, аж до голосування при виборах, праці у парляментах, революції та війни. Це знають добре всі наші „найсердечнейші" і виступають не лиш проти ураїнських революційних орґанізацій, але й проти українських кооператив (гляди Волинь) та проти приватних шкільних курсів.

Однакож ще Софокль сказав в своїй „Електрі", що **„найкращим опікуном кождого великого діла є — відповідний час".**

Так отже й політика мусить бути приноровлена відповідно до обставин, а кождий свідомий громадянин повинен знати, коли й що має робити та не пориватися з мотикою на сонце. Сумний досвід наших найближчих сусідів з їх необдуманими повстаннями (осудженими Р. Дмовським, д-ром М. Бобжинським та іншими) лишиться на завжди великою наукою для інших народів, що опинилися в подібнім положенню як Поляки по розборі їх власної держави.

Але великим приміром до наслідування є політика президента д-р Масарика та його реалістичної партії, котра при виборах в 1907 р. одержала лише 14,000 голосів супроти 116,000 голосів партії д-ра Крамаржа, романтика-москвофіла. Але власне та реалістична політика здобула остаточну побіду. Очевидна річ, що під її реалізмом не належить розуміти старань про субвенції і „пособія" — але розумне оцінення даних сил, і своїх і противника, а також ґрунтовне виступдіювання ментальности обох сторін.

Річ ясна, що на чужу ментальність ми впливу не маємо, але на свою маємо. І тому так звані **„історичні передишки" мусять бути використані як щодо орґанізації й освідомлення в кождій ділянці так і щодо праці над можливою поправою ментальности свого власного народу.**

Французький учений Ґістав ле Бон каже: **„Доля народу більше залежить від його характеру, ніж від його інтеліґенції".** Під цими словами він очевидно не розуміє інтеліґентної верстви даного народу. Зрештою і **в одиниці грає головну ролю характер її,** а не її інтеліґенція, без котрої своїм боком і сам характер ще не є вистарчаючий. Але чи не мали ми в Галичині по нашій ґенеральній програній в 1919 році прикладів на двох визначних наших, високо інтеліґентних політиках (зрештою з двох противних таборів), котрі заломились і пішли у хруні? А причиною був лише **брак характеру,** хоч, правду сказавши, в одного з них відограв може рішаючу ролю алькоголізм. Зрештою набрався він його, беручи собі за приклад свій політичний первовзір. Але той первовзір і доси намагає алькоголем при звіснім „круглім столі" в ринку, а ученик його мав слабшу тілесну конституцію, не видержав, зхрунився й сам собі смерть заподіяв.

Д-р Кирило Т.

IX. ВСЕСОКІЛЬСЬКИЙ ЗДВИГ У ПРАЗІ ТА УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СОКІЛЬСТВА ЗА КОРДОНОМ У НЬОМУ.

В днях 3—6 липня б. р. Прага стала осередком уваги не лише славянського, але й всього світу. Велитенський стадіон — місто на Страгові, що містив в своїх стінах біля 200 тисяч, з площею розрахованою на 17 тисяч вправляючих, що дня оживав. Життя там клекотіло. Сокільські, народні, руханкові, цивільні, мужеські й жіночі вбрання у вічному русі мінялись і переплітались ріжними барвами й відтінками. Там відбувалась оцінка фізичних здатностей славянських народів та їх орґанізованих масових рухів. 17 тисяч руховиків або 15 тисяч руховичок чехословацького сокільства, розставлених стрункими рядами під керовництвом начальника або начальниці, творили одно велике ціле. **В цьому морі цілком тратились 40 українських руховиків, які лише учаться орґанізаційної чинности й виховують в собі почуття добровільної карности та послуху.** Сокільські вправи мужчин і жінок відбувались 3, 4 і 5 липня три дні під ряд, а на четвертий день, 6 липня, був могутній похід сокільства Прагою, в якому приймало участь 63,972 сокілок, з них 6,494 було гостей. В поході брав участь Союз Українського Сокільства за кордоном (69 соколів і 18 сокілок) під проводом голови Союзу інж. В. Проходи. Поруч інж. Проходи йшов член Союзу інспектор Петро Поливка Кульчицький в однострої, в якому він був на здвизі Сокола-Батька у Львові в 1914 році. Цим було підкреслено, що хоч політичні обставини стали на перешкоді участи Сокола-Батька в IX Всесокільському Здвизі для вшанування творця Сокільства Мирослава Тирша в 100-ліття його народження, але Укркаїнське Сокільство за кордоном має нерозривний ідейний звязок зі своїм Токільством на рідних землях і ніякі сили його не розеднають. Біля прапорів Союзу Українського Сокільства за кордоном та „Українського Сокола" в Подєбрадах йшли начальник Союзу Ярослав Благітка, староста Празького гнізда інж. Яр. Білинський, Пардубицького — днж. рій Синявський,,,,,,,........ іжн. Юрій Синявський, Ржевницького — д-р А. Яковенко, га Брнянського — Є. Городиський.

За Українцями йшов господар IX Всесокільського Здвигу — Союз Славянського Сокільства. На чолі йшов граф Замойський — урядуючий староста Союзу з членами президії, за ними Югославяни (5,000 соколів і сокілок з 87 прапорами), Поляки (біля 300), Росіяни (біля 250) й могутні ряди чехословяцького сокільства під проводом старости д-ра Станіслава Буковського: учасники зїзду до Парижу, переможці в змаганнях на IX Всесокільському Здвизі, закордонна сокільська округа та 52 місцевих на чолі з Підкарпаторуською округою. Всього йшло 35,640 соколів з 732 прапорами і 18,976 сокілок з 157 прапорами. Похід закінчувала сокільна кіннота в скількости 872 соколів і сокілок з 48 прапорами й штандарами.

Закордонні гості, в тім й Українці зупинились на Старомійській площі з памятником Гусові, де витав соколів президент д-р Т. Г. Масарик і де закінчувався похід, і пропустили мимо себе весь Союз Славянського Сокільства, який йшов три години. Особливо щирими й бурхливими привитаннями обмінювались Українці з Югославянами та Чехословаками.

Похід Прагою був тріюмфом IX Всесокільського Здвигу. Три чверти міліона глядачів бурхливо витали й засипали квітами сокільськкий похід. Не дивлячись на стримане відношення до Українців офіційних кол, славянська Прага привитала Українське Сокільство сердечно й тепло. **Сотні тисяч, незасліплених політичним упередженням громадян славянсьої родини, з щирістю кричали: „Хай живе Україна!" „На здар Українці!"**

Уряджениям українського відділу на Всесокільській Виставі, участю спільно з Чехословаками в вправах вільноруч та в змаганнях на знаряддях, де добр. Іван Додура нагороджений лавровим вінком, положенням вінка від Українського Сокільства основоположникам Сокільства д-р М. Тиршові та Інджіхові Фіґнерові 3 липня, надсилкою делеґації з прапорами на їх могилу після закінчення здвигу 7 липня, виданням здвигової марки та листівки з портретом М. Тирша і з написом: „Українське Сокільство д-р М. Тиршові, на IX. Всесокільському Здвизі" й самою участю в тріюмфальному поході **Українське Сокільство за кордоном гідно зарепрезентувало свій національний прапор і виконало свій обовязок перед памяттю Великого Славянина Мирослава Тирша,** який заснував Сокільство для поневоленого славянського народу, щоб створити свою силу для вибореня незалежного і вільного розвитку всім творчим силам нації, бо „де сила прикладається, там світ гнеться".

В. П.

Хоч бурі йдуть і громи бють
І в горю серце тоне —
Та вже не вбе нас вража лють,
Не розідять кордони.

Бо ясне сонце вже з імли
Зійшло на нашім полі,
Юнацтва тисячі зросли
У нашій „Рідній Школі".

Гріш, що даш на рідні школи,
Не пропащий гріш ніколи.
Вернеться, зросте він згодом
В мільони між народом.

А віддасть його Вкраїні
Молоде те покоління,
Що у рідній вчилось школі
Добувати долі-волі.

Даймо змогу „Рідній Школі" в Старому Краю наладнати широку постійну мережу станиць рідного національного виховання на українських землях.

О. І. Бочковський.

НАРІД СОБІ

(Шляхами національної самодопомоги серед ріжних народів).

(9)

Заходами цього часопису був переведений приватний національний правопис бретонського населення, висліди якого з відповідними мапами вийшли окремою брошурою: "Enklask diwar-benn stad ar brezoneg en 1928" (Огляд положення бретонської мови в 1928 р.). Вислід його дуже цікавий, бо красномовно доводить, що переважна більшість бретонського народу не винародовилася. Вся ця бретонська акція переводиться за **власні кошти.** Фінансово вона не є ще навіть якось усистематизована та базується лише на симпатіях і добрій волі свідомих Бретонців. В першім звіті "Gwalarn" говориться про це так: „ці жертви ми отримуємо переважно від бідних людей — десять франків, пять франків, лише іноді сто, придбаних тяжким шляхом ощадностей. Врешті, співробітники "Gwalarn" несуть найтяжчий тягар. Вони не тільки що задурно працюють, але мусять це реґулярно додавати до своєї праці частину, іноді половину свого заробітку взагалі".

Такі тяжкі бувають початки [illegible] акції, що базується на засаді **„Нарід — собі".** Але це не мусить лякати, як не боняться цього прихильники нобретонського активізму, що працюючи в малоприятливих обставинах, за пять років зробили більше, ніж перед ними було зроблено протягом сотні років; вони вже сьогодні констатують моральну перемогу "Gwalarn", а десь за 10—20 років зможуть констатувати і фінансову перемогу націотворчої засади **„Нарід — собі".**

„Нарід — собі" має прихильників і серед **кольорового людства.** Наведу один дуже яскравий приклад з історії **американських негрів.** Тяжко собі уявити щось більш імпозантного з одного боку та більш трагічного — з другого, ніж доля культурних змагань чорного населення в країні зоряного прапору. Ціла доля американських негрів взагалі — це жахливе мучеництво. Перед 1863 р. — отже перед скасуванням невільництва негрів в Америці — їхнє життя було справжнім пеклом на землі. Культурний світ довідався про це з документально жахливої відомої книги Бічер Стоу: „Хатинка дядька Томи" 1852). Адже негрів білі пани не уважали тоді за людей. Епископ Ч. Каролль видав проти них працю, символічно надписану: **„Негр — це худоба";** в ній льоґічною методою та цитатами з Біблії автор доводив, що Буг не був негром та не створив це племя, через що воно не належить до людей, але до худоби. В цей час невільництва закони Південних Штатів карали просвітню працю серед муринів, як протидержавний злочин. Коли з ініціятиви президента Линкольна та після т. зв. „сецесійної війни" між Північчю і Півднем Злучених Держав, невільництво негрів було врешті формально скасоване, фактичне їхнє положення залишилося тяжким. Традиційна расова ворожнеча до них з боку місцевого білого населення стихійно лютує й надалі. Американська негрофобія — це щось гіршого за европейський антисемітизм. Культурні змагання муринів злочинно саботуються білим населенням. Існує від 1866 року спеціяльна орґанізація, славетний **"Ku-Klux-Klan",** що пляново влаштовує погроми негрів та руйнує їхню працю; підпалює школи та церкви, самосудно вбиває або живцем спалює негрів. 4000 людей впало жертвою таких „лінчів" за останні 40 років. Я не згадую тут про численні заборони, якими пронижується людська гідність негрів; для них заведені, нпр., спеціяльні вагони в потягах, окремі відділи в трамваях; їм невільно увійти до ніякої прилюдної установи для білого населення, отже до церкви, бібліотек, шпиталю, ресторану, театру, кіна, тощо*), у 20 штатах заборонені мішані подружжя; у 18 дозволено лише нижче навчання чорного населення. Фактично американські негри живуть під перманентним бойкотом своїх білих земляків. В. Б. Сміт, автор відомої праці „Кольоровий кордон" (The Color-Line), гадає, що для білого населення Америки „вогонь, повінь, пропасниця, голод і війна, а навіть неосвіченність та лайдацтво... менш небезпечні, ніж ближчий звязок з неграми".

Проте, негри мають приятелів і прихильників серед білого населення, особливо північних штатів. Підтримують їхні культурні змагання Карнеґі та Дж. Д. Рокфеллер; цей останній заклав в 1902 р. Загальний Шкільний Відділ **"General Education Bord"** для підтримки чорного шкільництва, призначивши на цю мету 50,000,000 дол. Існують також і інші подібні фонди, як напр., "John F. Slater Fund", або "Anna T. Jeanes Foundation" і особливо фонд ім. Дж. Розенвальда, заходами якого від 1914 р. було збудовано понад 700 шкіл для муринів.

Ріжні християнські церкви, особливо протестанські, а передовсім "American Missionary Society" багато зробили для поширення освіти серед муринів. Їхніми заходами повстали перші високі школи для муринів у південних штатах, як Atlanta University (Georgia), Fisk University (Tennessee), Institut of Hompton (Virginie), або славетний "Institut of Tuskegee" (Alabama).

Звичайно, цієї допомоги з боку білих приятелів було все замало. Негри незабаром мусіли стати на шлях фінансової самодопомоги. Піонером цього діла був заслужений національний **будитель"** негрів небіжчик **Буккер Т. Вашінґтон.** В дитинстві ще невільник, свідок „сецесійної війни" за визволення свого народу, відтак захоплений самоук і врешті провідник чорного племени в Америці, що шляхом масової освіти та господарсько-технічного вишколення хотів привести його до „обіцяної землі" власної свободи — ось головні етапи подивугідного життя цього чорного Т. Шевченка, так чудово описаного ним у знаменитій його **„Автобіографії".** Ніколи не забуду, з яким палким захопленням Буккер Вашінґтон у 1910 р. старим дідусем, мовляв, на порозі вічности, зясовував і захищав справу американських муринів у Празі. З іменням його звязаса одна з найбільших культурних установ в Америці, сьогодні на цілий світ славетний Institut of Tuskegee (Alabama), фактично чорна технічно-господарська Академія. Заклав її Буккер Вашінґтон в 1881 р. майже з голими руками, маючи до диспозиції від штату 2000 дол. та репрезентуючи у своїй особі цілу професорську колеґію цієї школи.

(Конець буде)

*) Це в деяких південних стейтах. — Ред.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АМГЕРСТ, МАСС.

Готують виставу українських виробів.

Від часу, коли Американці в нашій місцевости пізнали, що тут є Українці, стали богато питати нас, чому ми не зробимо вистави наших вишивок. Тепер цю справу взявся уладити гурток нашого жіноцтва, а саме членниці Союза Українок в Америці, що мають тут свій відділ. Вони готуються вряджати виставу українського мистецтва в осени, в жовтні б. р.

Ми самі мало маємо краєвих виробів, а тому просимо Українців з Лудлов, Спрінгфілд, Голийок, Савт Дірфілд та инших місцевостей, хтоб мав краєві вироби, як обруси, верети і т. д., випозичити нам на призначений час для вистави. Завдяки завідателеви публичної бібліотеки, панови Грінови, ми дістали на нашу виставу велику салю, де буде досить місця для гарної вистави. Користаймо з нагоди, ширім нашу культуру між чужинцями, покажім, що любимо свій край, робім, щоб наша праця вийшла на користь Українців, робім усе спільними силами.

Р. Намака, А. Пилипець, П. Котович, М. Сарна.

БОФАЛО, Н. Й.

Прилюдний запит до Центрального Комітету.

На виступі століття міста Бофало, московський церковний хор, під діріґентурою батюшки Ернеста Волкодофа (Галичанина-кацапа), співав 4 українські пісні, а саме: „Сонце низенько", „Вечірний дзвін", „Гандзя" і „Вчора орав". Не боліло б нас, як би Москалі (які, на жаль, не є Москалями, тільки галицькими кацапами), наші пісні проголосили „українськими", але вони проголошували й всюди проголошують наші пісні як „Рошен Фолк Сонгс" (пісні російські). Це зробили вони й на виступі століття міста. З приводу цього ми, Українці, повинні запротестувати й примусити тих кацапів, що звуть себе Москалями (хоч ні одного слова по московськи не розуміють), називати й проголошувати наші пісні „українськими". Іменем Комітету від православної парохії, щоб брала участь в століттю міста, я вислав протест: один на руки міського комітету, а другий до батюшки Волкодофа.

Разом з цим я звернувся листовно до Центрального Комітету Українців в Бофало й апелював зробити то саме. Звернувся я до о. І. Жука, як голови цього комітету, й до всіх трох діріґентів, що дириґували хорами на століттю міста, а саме до: п. Т. Хоптяка, П. Л. Безручка і до п. Королишина. Коли би ми, всі разом були вислали свої протести, воно мало би більшу вартість і кращий успіх. Я питав вже багатьох громадян, чи вище згадані особи вислали такі протести, але покищо ніхто нічого не знає в цій справі. Тому я прилюдно запитую: Що сталося з протестами? Чи вислали вони їх, чи ні?

Нам треба на кождім місци слідити за Москалями й коли тільки вони денебудь наші пісні співають, а проголошують їх „російськими", нам треба протестувати. Нехай раз вже світ пізнає, що ми уміємо за своїм стояти. Цікавим є, що коли Москалі все на публичних виступах виступали в наших вишивках та козацьких шараварах, цей раз на століттю Бофала вони вже виступили в „рубашках" поверх сподень. Видно, вже самі побачили, що не годиться красти чуже. Так мусимо ми поступити й у справі їх крадіжки наших пісень. Тому, коли вище названий комітет не зробив ще такого протесту, хай негайно його зробить. Цим способом ми докажемо, що дорожимо нашим дорогим скарбом і не позволимо нікому ним чванитися.

о. Степан Мусійчук.

Д-Р Я. СЛАВІК ПРО СТАНОВИЩЕ РАДЯНЩИНИ.

„Журналь де Женев" подає найбільш цікаві уступи з вражінь д-ра Славіка з його подорожі по Радянщині, надрукованих в „Народні Освобозені", зазначуючи, що добре відомий в Женеві чехословацький історик визначний знавець східних відносин ставиться цілком безсторонньо до того, що він бачив. Між іншим д-р Славік пише: В 1927 р. на Радянщині не жили заможно, але тепер злидні панують по найбільших містах, Москві, Ленінграді, Нижнім-Новгороді, Харкові, Київі. Брак засобів поживи більш страшний ніж у нас в часі війни. Всюди стоять хвости біля крамниць. Ще гірше, що врожай буде злий з огляду на лихий стан засівів. Безмежні простори засіяні в 1927 році в цім році не засіяно. Великі поля буряків полишені на призволяще виглядають як джунглі. Збіжа рідке і низьке навіть на Україні на родючім чорноземі.

В 1927 році по крамницях видно було ще ріжні товари, хоч і злиденної якости. Тепер крамниці порожні. Можна купити лише горівку по страшних цінах. Колиб щось подібного побуло в Празі лише кілька днів, то міністрів порізали би на кавалки, а членів муніципальної ради повісилиб на ліхтарнях.

Чогож чекають Росіяни? Чуда? Вам пояснюють, що перший етап пятилітки призначено на витворення тяжкого промислу. Але залізом, електрикою та вуглем не можна ані наїстися ані одягнутися.

Ортодоксальну російську церкву заступила віра в машини, які мають вивести країну з біди... (Укр. Бюро в Женеві).

ПОДЯКИ.

Я. нижче підписаний член У. Н. Союза, Тов. Українська Січ, від. 170, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза і рівнож відділовим урядникам за уділення мені помочі в сумі $100 з фонду запомогового. При роботі стратив я око і довший час не працюю, а Батько Союз в прикрім часі поспішив для мене з помічю.

Отож взиваю тих, котрі себе почувають щирими Українцями, а ще до цеї пори не вписалися до У. Н. Союза, щоб не чекали з дня на день, тільки приступали до Батька Союза.

Павло Деркач,
Джерзи Сіти, Н. Дж.

Сим заявляю, що я, Михайло Солтис, член У. Н. Союза, відділ 221, Брацтва св. Стефана в Шикаго, Ілл., одержав від головного уряду У. Н. Союза з фонду запомогового $50.

Складаю всім урядникам головного уряду У. Н. С. якнайщирішу подяку за велику матеріяльну поміч в моїй тяжкій слабости. Рівнож щиро і сердечно дякую урядникам відділу 221 Брацтва св. Стефана в Шикакго, Ілл.

Михайло Солтис.

— Яка погана погода! Дощ лле наче з цебра! Мене найбільше гризе, що жінка не взяла зі собою парасольки!

— Не бійтеся, вона сховаеться до якоїсь крамниці.

— Саме того я більше всього боюся!

ПРОФЕСОР ІСТОРІЇ ТА ҐЕОҐРАФІЇ УНІВЕРСИТЕТУ В ПАРИЖІ ЕРНЕСТ ҐРАНЖЕР (GRANDER) ПРО УКРАЇНУ.

Названий вище ґеоґраф видав в 1925 р. в видавництві „Librairie Hachette" на Париж та Льондон „Нову загальну ґеоґрафію" в двох томах (30 cm X 23 cm.) ілюстрованих 850 ґравюрами та 160 картами і в першім томі написав на сторінках 292,295 і 296 про Україну ось що:

Україна або Малоросія.

Долини Дніпра, Бугу та Донця, допливу Дону, становлять рямці Малої Россії або України. Україна занимає на північи і на північнім сході велику полосу чорнозему, де є велика управа цукрових буряків та збіжжа. На південь над берегом Чорного Моря і Азовського Моря, на північному Криму „сірі степи" годують великі череди овець та коней. Вони надаються також легко до управи тютюну, вина, кукурудзи, овочевих дерев, які найкращі дають овочі на південних схилах таврських гір між Севастополем та Теодозією. Понад це область Дона містить в собі найбільший вугляний басейн на російських землях (25,000,000 тон в 1913 р.) причім поклади Кривого Рога та Керча дали в цім самім році 7,000,000 тон залізної руди. В кінці українські порти, спадкоємці грецьких осель, грають головну ролю в еконмічнім життї Славян.

Україна добре заосмотрена в обильні та ріжнороддні жерела моглаби жити певно независимим життям, яке вона відзискала в зараню революції 1917 р.

Українці ріжняться від властивих Росіян, та від Поляків. Їх високий зріст, заокруглене лице, їх на загал чорне волосся і очі більше їх зближає до Сербо-Хорватів та до Чехів. Вони говорять спеціяльним діялектом, веселої вдачі, живійші та більше отверті ніж Москалі, а їхні хати, на свій спосіб ведені, окружені городцями, в яких цвітуть пахучі цьвіти. Вони перші зі Славян приняли християнство Велике Київське Княжество, зі солицею Київом, попередило кілька століть появу княжества московського. Вони мають власну історію на яку склались завзяті війни проти Поляків, Росіян, Татар та Турків, в яких Запорожські козаки (уараїнські степовики з поза порогів) відіграли блискучу ролю. Вони мають проте все, що складається на націю, і нема ніякої рації, чому „Українська Республіка" в моменті, в якім приходдить до життя, не мала би заняти серед вільних держав Европи широке місце, яке запевняють її 40,000,000 населення, богатство землі та підземелля та упривілеєне морське положення.

Релігійною та політичною столицею України є Київ (600-000 населення) над Дніпром. Російські паломники приходять туди з відддалі соток миль, щоби відвідати почитані церкви та славний монастир Лавру, де жили перші апостоли славянського світа. Його університет, йог ярмарки, його ріжнородний промисл і його трговля, яка ішла частинно Дніпром, а частинно залізною дорогою, причинилися ще до його старого добробуту.

На заході Житомир (92,000 населення), Бердичів (78,000 населення), Біла Церква (60,-000 населення), Каменець Подільський (50,000 населення), зосереджують рільничі плоди глинястої тераси Волиня та Поділя. На сході Полтава (83,000 населення) нагадує славну побіду Петра Великого над Карлом XII. Харків (258,-000 населення) збільшився ннезвичайно скоро завдяки шахтам та промислови донецького басейна. Вкінці Одесса (631,000 населення), Херсон (98,000 населення) над Чорним морем. Таганрог (68,-000 населення), Ростов (204,-000 населення), Новочеркаск (55,000 населення) над Азовським морем і Дон вивозять рільничі плоди чорнозему, яйця, дріб, шкіру, залізну руду і одержують в раміну вино, товари кольоніяльні фабричні продукти надіслані з західньої Европи, нафту з Батума і т. п. Симферопіль (71,000 населення) є столицею Криму, а Севастопіль (77,000 населення) становить точку опертя военної чорноморської фльоти. Лівадія та Ялта на південнім березі півострова, служать в часах нормальних як місцях відпочинку в літі та в осені.

14. VI. 1932.

Правобережець
з над Сяну
(„Новий Час").

ПОЧТА В СТАРИНУ.

Один грецький письменник оповідає, що першою денною працею фараона (короля) було перечитати листи, які прийшли з усього Єгипту. На основі тих листів видавав пізніше фараон прикази й розпорядки. Сєбто, фараон діставав почту. Що єгипетський володар висилав листи, доказують це листи з около 1400. року перед Хр., із яких виходить, що вавилонські володарі були у взаєминах, переписувалися зі своїми єгипетськими товаришами. Ті листи мають приватно-родинний характер.

Тоді, як „великий король Теб" висилав листа до свого брата в Вавилоні, не було, самособою, ще почти в нинішньому значінні. Він послугувався післанцем. Так само робили князі та шляхта. Простий нарід не міг послугуватися післанцями. Післанці носили лише панські листи.

Далеко ліпше була зорґанізована почта в Персії. Перська держава була тоді дуже велика. Державною конечністю було якнайскорше комунікуватися з усіми закутинами країни. Тому Перси побудували багато малих веж. Одна вежа від другої була побудувана на віддаль людського голосу. В вежах були сторожі, які перекликувалися та так подавали собі вістку по черзі, аж до столиці, бо там сходилася сітка тих веж. Так то за відносно короткий час можна було повідомити монарха про події на окраїнах держави. З часом, за короля Кира, уліпшили цю орґанізацію та створили установу спеціяльних бігунів („королівські ноги"), що жили здовж головних шляхів. Вони були готові на кожен поклик. Справжнім творцем перської почтової орґанізації був Дарій І. Він оснував установу кінних післанців і уладив стації з кіньми та післанцями, що були все готові до подорожі. Віддаль тих стацій була така, щоби кінь міг перебігти її без умучення.

Почта ця мала приватний характер: користуватися нею міг король і його службовці. Мала спеціяльні привілеї: королівські їздці могли забрати на свій вжиток кожного коня або віз, якого стрінули по дорозі, коли лише потребували. Керманичами такої почти були звичайно визначні люди; Дарій III., заки засів на королівськім престолі, був ґенеральним директором почти.

Також давною є почтова орґанізація в Китаю. Оповідає про цю почту італійський подорожник Марко Польо. Орґанізація ця схожа на перську. Китай був великою державою, то треба було також скорої комунікації між провінцією та столицею Пекіном. Були тут кінні післанці, подібно як у Персії.

В Греції були т. зв. гемеродромой (гемера, трехо) — денні бігуни. Про тих бігунів згадують часто старинні письменники. І так нпр. Філіпід, як хотів повідомити лякедаймонців, що надходять Перзи, зробив за два дні 270 км., а бігун Олександра Великого, Фільонід зробив 340 км. за 9 годин (!). Це вже виглядає не правдоподібне.

Найліпше була зорґанізована почта в стариннім Римі. Само слово почта походить від латинського слова позіта. Позіта то були станиці, основані цезаром здовж найважніших доріг. Там стаціоновані були еквітес позіті, їздці, що були в постійнім поготівлі, щоби дальше перевозити вісти, які дістали. В Римі почта також була приватна: користувався нею лише цісар, сенат і службовці. В розвитку почти й комунікації важну ролю відіграв курзус публікус, якого початків треба шукати в створених цезарем вередаріях, себто кінних курерах. Основувався той курс на тім, що здовж доріг, головно військових, приказав цісар уладити стації. Там були їздці, коні та вози, які перевозили королівські розпорядки, службовців і вояків. Приватні люди не могли користуватися тим курсом, хіба за окремим привілеєм. Ті привілеї відбилися найбільше шкідливо на людях, які жили здовж доріг. Вони мусіли давати коні та вози. То був великий тягар. Пізніше скасував цей обовязок цісар Нерва (96—98 після Хр.).

Деякі з тих стацій називалися мансіонес, пізніше стаціонес, інші мутаціонес, залежно від того, чи були призначені для відпочинку, чи лише на зміну коней.

Першою державою, яка поробила деякі вигоди для ширших верств населення, була Японія. Орґанізація почти сягає початків японської культури. І в Японії були стації при головних шляхах. Стації ті були доступні теж для приватних подорожніх. Післанці все вибиралися два, щоби лист доручити, колиб одному післанцеві пригодилося по дорозі якесь нещастя. Листи носили післанці в чорних скриньках, причіплених до палиці, перекиненої через плече. І в Японії мала почта спеціяльні привілеї. На голос дзвінка, який держав у руці „почтар", кожен мусів уступатися йому з дороги, навіть княжий почот.

І в **Америці,** ще заки прийшли Европейці, знали почтову орґанізацію. Інки та Перувіянці мали високу культуру. Мали кінних їздців, званих хаскіюс. Вони прикази свої виконували устно, або письменно. При письменній „переписці" вживали „кіпу", шнура, сплетеного з ріжноколірових ниток, і з яких по черзі виходили менші нитки, також ріжноколірові. Кожен колір мав своє значіння. Вязали ґудзи в ріжних віддалях на менших нитках і так творили щось наче букви. Букв Інки не знали.

Середньовічні часи були переломовими також для почти. Відтепер пішов розвиток почти зовсім іншими шляхами.

— Пане бос, то вже свинство, невже я не дістану винагороди за надчисельні години?

— Слухайте! Ви інтеліґентна людина і ви так говорите?!

— Якжеж мені говорити інакше, коли мене це таки дуже розсердило, що мене пропустили!

— Ви повинні сказати: „Я дуже дивуюся, що в списі надчисельних годин пропущено моє назвище".

— А ви що тоді на те скажете, пане бос?

— Я буду дивуватися, що ви дивуєтеся.

У ворожки.

— Що ви говорите?! Що я матиму троє дітей! Коли доктор мені вже давно сказав, що я не можу мати дітей.

— Ви ні, зате ваша жінка!

THE UKRAINIAN WOMAN

(Address delivered by Miss Mary V. Beck, at the Ukr. Nat'l Women's League of America Convention).

The fate of the Ukrainian woman is so closely interwoven with the fate of the entire Ukrainian nation, that it is necessary to carefully pursue the pages of Ukrainian history, in order that one may fully understand the cares, the hopes, the aims and endeavors of the Ukrainian Woman.

The Ukrainians, who occupy the southeastern part of Europe, are one of the most numerous peoples of the continent, but neverthless one of the least known. Their obscurity, however, is not due to the fact that history has failed to record their glorious deeds or great misfortunes, but due to the fact that numerous enemies have continually conspired and plotted to keep that country in a state of subjugation and degradation. Ukraine, as a result of her border position between two continents has been forced to repel numerous attacks of invaders. In the eigth century, from the dark interior of the continent of Asia, came the barbaric tribes of Mongolians, Bulgars and Tartars, plundering and seeking spoils. But the vailiant soldiers, under the leadership of many great Ukrainians rose to protect their homes and defend their country. Civilization was saved but Ukraine was strewn with corpse and her once beautiful villages were converted into a mass of ruins.

The faitful sons and daughters, who remained among the living, faced another task, the arduous task of reconstruction. For years they toiled by day and night, until their country was restored to its former condition. Once more Ukraine as portrayed by the Ukrainian proverb became a land flowing with milk and honey, endless plains covered with golden wheat, green orchards trees laden with fruit, and mountain meadows filled with grazing herds, were the results of the toil of the peasants, whose hearts were now bubbling over with the joys of life.

Meanwhile, however, new enemies, the Moscovities (Russians), and Poles came out of the west and were ready to disturb the peaceful serenity of peasant life. A call to arms and the intrepid Ukrainian Cossacks together with their commander Hetman Chmelnytzky fought the fiercest battle of history. Freedom was regained, but only to be lost again. The Russians and Poles divided the Ukrainian lands among them, just as a new social system, known as feudalism was slowly enveloping the entire continent. Ukraine was also caught in the webb of this social system and for centuries most of her children bore the yoke of serfdome, faithfully toiling for their new masters, only to receive new indignities in return. But even after the feudalism had outgrown its usefulness an had ceased to exist, the Ukrainians were still denied all civil liberties and their masters continued to consider and treat them as virtual slaves. But the descendants of the illustrious Cossacks could not forget the glorious freedom in the days of the past and they yearned to become independent once again.

Their opportunity came, however, sooner that it was expected, in fact sooner than in their wildest hopes and dreams. The assissination of the Archduke Ferdinand of Austria set the whole world afire and from every corner of the earth arose the defenders of democracy. Universal peace and the right of self determination for every nation, was the goal. The Ukrainians took advantage of this opportunity, claiming their right, as a separate people, to national freedom and formed an independent republic, uniting all the lands into one inseparable unit. But their long life foes, could not bear to see a valuable possession slipping away. Vast regions of fertile soil, inexhaustible sources of oil, salt, coal, iron and other natural products, made the country a coveted prize. Four merciless neighbours, Russia, Poland, Rumania and Czechoslovakia united by their common avarice, pitted their combined forces against the afflicted Ukraine, who put forth a heroic resistance, but weakened and exhausted by her continious struggles, was forced to yield to the overwhelming strength of the enemies.

But the final test is yet to come. A race of 40 million people cannot be destroyed or assimilated despite the endless persecutions, the incessant floggings of aged men, women and children, the unjustified imprisonment of youth, the brutal destruction of libraries, reading rooms, schools and cooperative stores, the denial of the right to organize their own schools and in fact the denial of every right to which a human being is entitled by virtue of the universal principles of justice and freedom. The Ukraine of today, presents in itself a major problem of national importance, for the peace of Europe will not be secure until oppression ceases and equality of nations rules.

Such, my friends, is the history of Ukraine, abundant with sorrows and calamities, the greater part of which it was the destiny of the Ukrainian woman to bear. The Ukrainian woman of yesterday was a gentle and peace-loving soul, whose fond hopes and cares centered on her home. Her duties, which were always performed with the utmost care and thought, were confined to the home and the cultivation of the soil. Every day of the spring and summer, we find her in the field by the side of her husband, plowing, sowing and reaping, or engaged at home in those endless and monotonous household duties, of washing, cooking, and sewing, while her crying babes are taken care of by their older sisters and brothers. Time absorbing as were her duties, however, she always found a little time to devote to the beautifying of the exterior and interior of the little white thatched roof cottage. Neat and well arranged gardens, full of blooming flowers surrounded her humble abode, while inside, the beautifully embroidered coverings on the walls, the chairs, the beds, and even her holiday clothes, gave mute evidence of her skill with the needle and her natural artistic ability, which she combined together in producing a wealth of ingenious pattern.

The recreation of this Ukrainian peasant woman was limited to friendly chats with the neighboring women, or an occasional christening or wedding, which are always accompanied by much hilarity, singing and dancing. But in spite of all tedious labor this woman was happy and contented, although for the most part illiterate, for her thoughts hardly ever rose above the limited horizon of the little village, which comprised her entire world. But since her country was so frequently invaded and molested by enemies, her moments of happiness and contentment were short lived compared to the years she spent in tears, mourning over the death of her loved ones and the labor she expended in trying to clear the country of the ravages of war. Yet these were the occasions, which brought out her hidden qualities of courage, patience, and resourcefulness and compelled her to look beyond the narrow limits of her drab existence.

As time went on, and civilization progressed, it was evident that the Ukrainian woman world over declared their rights and privileges to be equal to those of men. We find the Ukrainian woman timidly at first but persistently demanding and obtaining the right to vote, the right to pursue a career of her own choosing, and the right to participate in every branch of economical, social, political and cultural life. As a result thereof today we have in the country of Ukraine outstanding women senators, representatives, editors, authors, poets, educators, social workers, theachers, doctors, engineers, etc. They have proved to the sneering and insidious male, and the doubting world in general that they are capable of participating and succeeding in every line of human endeavor, which exists in this modern age.

The Ukrainian woman in America, who came to this country years ago, seeking the privileges and rights denied her in her own oppressed country, found hereself in the fond embraces of an adopted country and her new founded sisters. She took advantage of all that her foster mother-country could offer her in the way of a decent living conditions, education, social and political rights. In return therefore, as an expression of gratitude through her children, who are and in the future will continue to be loyal citizens of these United States, she has contributed, to this melting pot of the nations, the pure blood and stern qualities of an agricultural people, the tender melodies of the Ukrainian steppes, the exhilirating dance of her sturdy sons of the soil and the wealth of her national culture and the produce of her own skilled hands.

At every turn the Ukrainian woman has been quick to appreciate the gestures of friendliness extended by the American woman and the opportunities offered to her of becoming better acquainted, and I am sure that in the freedom the Ukrainian woman of this country will put forth their utmost ability, continue to work in cooperation with the American Women, for the purpose of obtaining the best results for their mutual benefit and the benefit of their country.

ВІДОЗВА

Найдорожчі Браття й Сестри!

Судьба загнала вас за безмежні гори, ліси, глибокі океани, щоб полекшити собі життя та помогти свому зубожілому народові українському, котрий терпить кайдани гнету, котрого змущує сьогоднішня лихва до життя суспільного, до життя творення нового свойого промислу, котрому й так ставлять великі колоди-перепони, себто законами до ліпшого розвитку.

Теперішня господарка ріллі підупадає, а ми, ваші брати й сестри, поділили свій промисл на три части т. є: 1. молочарський, 2. мясний і 3. збіжевий. Ось для одної з тих галузей промислу створено в нас централю, котра зветься: **Районова Молочарня"**, яка під своєю директивою має 12 сіл так званих сметанкових збірень, а в кожньому селі працюють наші люди, ідуть в русі машини, а все збирає централя **Журів.** Однак на кошт піднесений нашими мозольними руками праці в сумі 1,500 амер. дол. ніхто не звертав уваги, а противно ухвалюють поновні закони стандаризації, себто змеханізовання району, щоби сметана була спастеризована. Власне на це потрібно вкладу грошевого, бо мусить бути відповідний будинок, котрий в приближенню має коштувати 40,000 золотих.

Однак ми й тим не зразимося, держучись разом, віруючи в братньо-сестерську підмогу. 17. квітня 1932 на загальних сходинах членів „Районової Молочарні" ухвалили резолюцію не опускати рук, а йти дорогою праці, бо це одинский ратунок для нас селян, щоби полекшити собі долю та зберегти будучність свому народові. По горячих та річевих промовах членів Дирекції „Районової Молочарні" громадяни здеклярували суму 60 ам. дол. на будову дому та рішили звернутись до вас, нам дорогі браття і сестри, з протягненою рукою, та щирим серцем о лепту на закуп цеголки під будову, котра має таккеноважне завдання та працю серед нас зубожілих.

Ми бадьоро, з піднесеними головами сміло йдемо вперед. З дня на день продукція набілу зростає, бо це робить нам полекшу життя, не зважаючи на осінні події 1930 р., ані на закони, бо кождий член додоставець носить клич: **„В єдності сила"!** Та бадьорість нас підтримує, а тому сміло віримо в свої сили та що при вашій допомозі в протязі 1932/3 р. повстане велика будова, на котру може й скоса будуть глядіти сусіди, котрі все нам завидують та шкодять своїми законами й пропаґандами.

Ми віримо в підмогу вашу. нами незабуті, щоб доконати нам таке значне діло, в котрім будуть концентруватись всі інституції світла правди та науки даного району, та переможемо тяжку вимогу так званого **„Стандаризаційного закона"**, ухваленого більшістію голосів Б. Б. в польськім соймі.

За Дирекцію:

Районова Молочарня, Кооператива з обм. відпов. в Журові.

Іван Беркій, нач. директор;
Петро Гучко, книговод;
Гринь Матофій, касієр.

Пані (до наймички): Пазю, а ви де так довго були?!

Наймичка: Як то де? Таж з дітьми на прохід ходила.

Пані: Що ви небелиці торочите мені. Таж діти ввесь той час дома були!!

Наймичка: Дома?! Так? Невжеж то я забула забрати їх зі собою... Он память у мене!

Слуга: Прошу пана, я виграв міліон, то вже покидаю вас.

Пан: Ні, Іване. Ми ніколи не розлучимося. Я буду тепер у тебе служити!

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(11)

За два роки Джадбая став гарним львом, акого годі було знайти в джунґлях. Він ріс увесь час під доглядом Тарзана, а тому й був гарно вирощений і добре вигодуваний. Тарзан часто ходив з ним на полювання до джунґлів й остаточно переконався, що лев його добре розуміє та слухає кождого наказу. Навіть досить було одного знаку пальцем, щоб лев зрозумів свого пана. Видно було, що лев дуже привязався до Тарзана, почуваючи до нього особливу приязнь.

Та на ніч Тарзан не хотів лишати льва на волі, а тому замикав його до міцної клітки, зробленої з твердих дерев. Лев звик і до цього та, здавалося, цілком розумів, що коли господар іде лягати спати до своєї хати, йому треба йти до своєї клітки. Тарзан також розумів кождий рух льва, навіть читав у нього в очах думки й наміри та попереджував його жадання, або своєчасно спиняв льва від шкідливого поступовання.

—o—

Якраз тепер почали доходити до Тарзана ріжні неспокійні відомости. Досі він, лорд Ґрейсток, жив спокійно в своїм маетку й ніхто його не турбував. Та тепер чорні слуги почали приносити відомости, що на них у лісі часто нападають якісь невідомі бандити; декого зі слуг уже вбили, а декого забрали до полону в рабство. Від часів нападу на маєток Тарзана арабського розбійника, Амора Бен Хатура, ще ніхто не появлявся тут чужий.

—o—

Останніх пару років була велика посуха в околицях маетку Тарзана. Маеток ніякого приходу не дав, а витрати лорда Ґрейстока були великі. Чим далі, тим скорше маліли засоби лорда Ґрейстока. Йому вже довелося думати про те, чи не податися знову до міста Опар, щоб здобути собі там засоби, потрібні для збільшення маетку. Це він сказав одного разу своїй дружині, а та з жахом почала умовляти його, не йти знову на страшну авантуру.